

תורת אומר

מס' 5

פנינים לחג הסוכות והושענה רבה

מקצת פסקי ומנהגי רבני מרוקו ♦ לוב ♦ תוניס ♦ אלג'יר
מאת הרב אברהם אסולין מתוך הספר גנזי המערב שיצא בס"ד בקרוב

חג סוכות

חג סוכות

בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוצאי אותם מארץ מצרים וויקרא כג מב, ודרשו חכמנו. כי בסוכות הושבתי, ר' אליעזר אומר סוכות ממש היו. ור"ע אומר ענני כבוד היו ולכן היום אנו יושבים בסוכה זכר ליציאת מצרים, וזכר לענני הכבוד שהקיפם הקב"ה. ואיתא בספרי וענן ה' עליהם יומם, שבעה עננים היו, ארבעה מארבע רוחות העולם, ענן למעלה, וענן למטה, וענן אחד מלפניהם, הגבוה מנמיכו, והנמוך מגביהו, והורג את הנחשים והעקרבים. כל שבעת הימים עושה אדם את סוכתו קבע, ואת ביתו עראי, שנאמר בסוכות תשבו. כעין תדורו. כנהוג בקהילות ישראל, מיד בצאת יום הכיפורים, היו עורכים ברוב עם 'ברכת הלבנה', ובסמיכות היו נאספים בני משפחת רבינו להתחיל בבניית הסוכה. בבניית הסוכה התעסק כל אחד ואחד כשרבינו מנצח על המלאכה ומחלק תפקידים, יש שהלכו לנהר לקטוף קני סוף שישמשו כסכך, ויש שהיו נשארים ובונים את הסוכה, כך במשך הלילה לא היו ישנים עד שהשלימו את בניית הסוכה.

וכתב הטור (סימן תרכה), הטעם שנצטוינו לעשות סוכה בחודש

תשרי, ולא בחודש ניסן, שהוא זמן יציאתנו ממצרים, לפי שחודש ניסן הוא בתחילת הקיץ, ודרך כל אדם לעשות סוכה לצל, ולא היתה ניכרת עשייתנו שהיא מצות הבורא יתברך, ולכן ציונו השי"ת לעשות הסוכות בחודש השביעי, שהוא תחלת החורף, שהוא זמן הצינה והגשמים, ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולישב בביתו, ואילו אנחנו יוצאים מן הבית לישב בסוכה, ובבזה יראה לכל שאנו עושים כן בשביל מצות המלך שצויה עלינו לעשותה.

עידי הסוכה. נהגו לעשות בארבע פינות הסוכה עדים מקני סוף והם גבוהים יותר מהסכך. הרה"ג שמעון ביטון שליט"א הסביר מנהג זה היה בכפרים במרוקו שם היהודים היו מפוזרים וגרו רחוק אחד מהשני וטעם העדים היו מאד גבוהים, וכך כל מי שראה אותם מרחוק ידע ששם יש סוכה. וטעם נוסף אמר הרה"ג שלום גבאי שליט"א רב העיר מרקש, היות שהרבה סוכות במרוקו היו בחצר המוקפת אכסדרה, שקירות הסוכה היו מרוחקים מהסכך, ובינם לבין הסכך הייתה תקרה וכדי למנוע מכשול ישיבה תחת התקרה, היו תוחמים את הסוכה הכשרה בארבעה עמודים, שנמצאים בארבע פינות הסוכה. (זוהר ברית אבות עמוד 135). ובספר אם הבנים שמחה (סוכות). הביא טעם נוסף העדיים לשם היכר

מהנעשה ונשמע

ב"תפארת מיכאל"

תורת אומר.

בשנה האחרונה זכינו להוציא את הגיליונות, על פי מנהגי צפון אפריקה. במועדים. חג הפסח, תשעה באב, ימים נוראים וכעת חג הסוכות, ובקרוב בנושאים שבת, והלכות סת"ם. עד כה הפצנו עשרות אלפים גיליונות בארץ ובחוץ לארץ. ניתן לתרום להצלחה, רפואה. וכן לעילוי נשמה. וזכות הרבים תגן בעד התורמים ברוחניות וגשמיות.

אתר אור חדש. הוקם לאחר בקשת הרבים בארץ ובקהילות מרוקו. בצרפת, קנדה, אמריקה, ומרוקו. מדי יום ניתן להתעדכן מהנעשה בכולל תפארת מיכאל, באלעד - רמלה - לוד. מדי יום ניתן לקבל הלכה יומית ע"פ פסקי רבני מרוקו. שיעורים על המועדים על פי פסקי רבני המערב, שאל את הרב. הלולות, להזמין את הרב לשיעור על מנהגי ופסקי מרוקו, אזכרות ועוד.

מכון סת"ם. ניתן להזמין ספרי תורה, ומזוזות, ותפילין, כל הכתיבה כפי המסור לנו מרבותינו לבלי לגרוע. והכל בהכונת הרב אברהם אסולין. לפרטים במערכת "תפארת מיכאל".

מערכת תפארת מיכאל

0503366286 0527145147

www.orhadash.co.il

שסוכה זו לשם מצוה ולא לשם נוי, ועוד טעם הביא, משום זה אלי ואנוהו. וכן מנהג **יהודי לוב** (מפי הגאון הרב ציון באורון). וכן מנהג יהודי **אלג'יר** (מפי הרה"ג רבי גדז'!).

מנהגנו להניח הסכך גם על דבר שמקבל טומאה. וכתב הגר"י משאש בשו"ת מים חיים (ח"א סימן רס), פסק שמותר לסכך ע"ג דבר שמקבל טומאה וז"ל ואף שיש לקוצר לקוצר דעתי איזה פקפוק בזה, מ"מ המנהג פשוט להתיר. וכן כתב ר"י עייאש בשו"ת בית יהודה (סימן יז), שמותר לסכך תחתן סריגי הברזל שנמצאים בחצר, אע"פ שאין ג' טפחים בין שיפוד לשיפוד, ולא אומרים לבד להחמיר, וכן מותר לסכך על גביהם, וכן פסק בשו"ת גנת ורדים וכלל ד. סימן ח), שמותר לעשות סוכה תחת שבכה של פשתן או של נחושת, או לסכך על גביה ממש. עכ"ד מתוך הספר דברי שלום ואמת (ח"א מאמר יג). וספר לי בוגר ישיבת אור ברוך שביקר בסוכת הגאון הרב גבריאל טולדאנו, וביושבו בסוכה ראה שהסכך מונח ע"ג ברזל וכדומה, ולא ידע אם לשאול את ראש הישיבה בדבר זה, ושראה ר"י את מבטו לעבר הסכך, השיבו שכן מנהגנו לסכך ע"ג דבר המקבל טומאה.

קישוטי הסוכה. את הסוכה היו מקשטים בבדים נאים, והיו תולים רימונים, אשכול תמרים צהובים, וכן אשכולי ענבים. וצריך להתנאות שאם ירצה להשתמש בקישוטים יהא מותר להשתמש, כגון שנרטבו הקישוטים ואין בהם תועלת אלא לזרוקן לאשפה שתנאי זה יואיל לו. ונ"מ אם נפסל האתרוג ויש לו אתרוג תלוי בסוכה לנוי ולא התנה, הדין שיהא מותר לברך על אתרוג זה, חדא מצוות לאו להנות ניתנו והכא אינו נהנה, ועוד האיסור מצד ביזוי מצוה והכא קיום מצוה איכא. (חתם סופר או"ח סימן קפו).

בצפון אפריקה אין דרכנו לעשות קישוטים ובהם כיתובי פסוקים, וכן אסור לעשות זאת ראה בשו"ת ויאמר יצחק בן ואליד (חו"מ דף רט ע"ג), ובשו"ת נופת צופים בירדוגו (דף ד ע"ד). ולדינא אם נעשה מותר בקניה.

מנהגנו שמכנים כסא לכבוד שבעה רועים. וכתב החיד"א במורה באצבע (אות רפט), שיש להביא כסא מפואר לכבוד האושפיזין, מעין דוגמא למה שמביאים בעת המילה כסא לכבוד אליהו הנביא זכור לטוב, כמאמר בזוהר הקדוש דאי לא אתקינו ליה כסא לא אתי. וכך נהגו בצפרו, מארכש, פאס ועוד (מפי הגאון רבי יהושע מאמן). ומעטרים את הכסא, ועליו מניחים ספרי קודש. וכן מנהג **לוב** כמובא בספר לקט הקציר (סימן לב אות ה). וכ"כ מנהג יהודי **אלג'יר** (מפי הרה"ג רבי אליהו זיני). וכתב בספר כתר שם טוב (ח"ז עמוד יג), וכן המנהג בארץ ישראל, סוריה, טורקיה, מצרים ועוד.

אתרוגי מרוקו. האתרוגים בזמנינו רבים בהם יש חשש הרכבה, ומה גם שיש אתרוגים שכשרותם

הינם בגדר מסתמא שאינם מורכבים וכ"ו. לכן ראוי ליראי השם לקחת אתרוגי מרוקו (ותימני) שידועים בכשרותם והם מוחזקים בלתי מורכבים, ויכולים לברך עליהם בלי פקפוק, (שמש ומגן ח"ד או"ח סימן עו). וכן העידו עליהם גדולי המערב לפני הראשל"צ בספר ישרי לב (דף א ע"ב), שהם כשרים ואינם מורכבים, ושכן נהגו מקדמת דנא גאוני מרוקו, לברך עליהם ע"פ מסורת קדומה, וכן כתב בספר שדי חמד (ח"ו מערכת ד מינים דף עג), וז"ל ואתרוגים הבאים מערי המערב הפנימי אם יש בהם שום חשש מורכב, שאלו ע"ז מלונדון מהרב רל"צ מוהרד"כ וחקר ודרש והעידו ג' רבני העיירות ההם שאין בהם שום חשש והוא ז"ל אישר וקיים דבריהם.

וכן כתב הגאון המפורסם הרב מכלוף אבוחצירא זצ"ל בשו"ת יפה שעה וז"ל וידוע שאנן בני מערבא רוב האתרוגים וכמעט כולם הם באים מערי סוס בתרא, וקבלה בידינו מאבותינו ואבות אבותינו דור אחר דור שהאתרוגים ההם הם כשרים אליבא דכו"ע בלי שום פקפוק. וגדולי עולם בכל הדורות ברכו עליהם, למרות שאין להם גרעינים. ודיברתי עם הרה"ג הרב שניאור זלמן ריוח רב אזורי גזר, ואמר לי שיש אתרוגי מרוקו שיש בהם גרעינים וכן בירך עליהם הרב "איש מצליח", וכן בנו הגאון הרב מאיר מאזוז מברך על אתרוג מרוקו. וידוע שגם חסידי סטמאר מהדרים לקחת אתרוגי מרוקו, וכן הגרי"ש אלישיב זצ"ל הקפיד לקחת אתרוגי מרוקו. ושמעתי מהגאון רבי יצחק כהן שליט"א רבה של שכונת שמואל הנביא, שסידנא בבא סאלי הקפיד גם בארץ, מדי שנה לברך על אתרוג מרוקו.

המנהג באולדמנצור להרבות בהדסים בארבעת המינים, כמנהג מארכש. ואמר לי רבי מאיר אסולין שגם בהרי האטלס, ובדימנא, נהגו להרבות בהדסים, מהטעם זה אלי ואנוהו. וכתב הרמב"ם (הלכות לולב פ"ז ה"ז), וז"ל כמה נוטל מהן, לולב אחד, ואתרוג אחד, ושני בדי ערבה, ושלשה בדי הדס, ואם רצה להוסיף בהדס כדי שתהיה אגודה גדולה מוסיף, ונוי מצוה הוא. וכתב הריטב"א מסכת סוכה (דף לא), "והטעם לפי שלא נתנה באחד מארבעת המינים שיעור למלעלה אלא למטה שלא יפחות מלולב אחד ומשתי ערבות ומשלשה הדסים ואתרוג אחד ובהכי סגי ליה, ואם רצה להוסיף מוסיף, וליכא משום בל תוסיף, ומצינו שדורשים לענין ציצית גדיל גדילים הרי כאן ארבע, ואף על פי כן מוסיפין עליהם כדאמרין בפרק הקומץ כאן בטלית בת ארבע כאן בטלית בת שמונה, ולישנא נמי מוכח הכי דקתני אין מוסיפין עליהם כלומר מינים אחרים שיהיו חמשת המינים כשם שאין פוחתים מהם שיהיו שלושה וכן מנהג העולם שמוסיפים בהדס וערבה, לפי שאינו אלא לנוי אבל בלולב ואתרוג לא נהגו להוסיף לפי שאינו דרך נוי.

וכן הרשב"א בתשובה (סימן עה), כתב, דהדס רשאי להרבות בו, לפי שמוסיף בנוי, ואין בזה משום לבל תוסיף. ועין עוד בספר וזאת ליהודה טולידאנו (עמוד

בהדלקת הנרות בכל יום טוב שיש בו ברכת שהחיינו בקידוש. וכן כתב הרב רפאל ברוך טולידאנו הלכות יו"ט (סימן תסב), נשים המברכות שהחיינו בשעת ההדלקה, אין לפקפק בדבר, דבלאו הכי יכולות לברך שהחיינו על כניסת יום טוב, אלא דאם ברכה מבעוד יום, לא תוכל לעשות מלאכה, שכבר הכניסה את יום טוב. וכן כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פ"ח אות ב), שרשאיות לענות אמן בברכת שהחיינו שבקידוש ואינו הפסק אף שכבר בירכו ברכת שהחיינו בהדלקת הנרות. ושמעתי מפי רבי מאיר אסולין שמנהגו בעת הקידוש שהנשים עונות אמן על ברכת שהחיינו של הבעל ללא פיקפוק.

וכך ראה בקודש בשולחנם של בבא סאלי, בבא חאקי, בבא הנה (מפי רבי אברהם מוגרבי). וכתב הרב משה פישנטיין בספרו אגרות משה (ח"ד סימן קא). והטעם היות שניכר כניסת החג בעצם הדלקת הנר כמו אצל הגבר בעת הקידוש שבלייל החג. **וכן נהגו בלוב** לברך ברכת שהחיינו אחר הדלקת נרות יו"ט. (סידור עוד אבינו חי). וכך כתב מרן הראל"צ הגר"מ אליהו זצ"ל בספר דרכי הלכה על קיצוש"ע (עמוד שנט), שכתב שרוב הקהילות נוהגות הנשים לברך שהחיינו בהדלקת נרות.

סדר הקידוש. מנהגנו שכולם אומרים עם המברך בקידוש יחד מלבד הפתיחה והחתימה הברכה שאומר

המברך לבדו. ונראה דנהגו כן מטעם זה כי הם צריכים לכיון לשמוע כל מילה מפי המברך, וקשה להם לכיון לשמוע כל מילה מפי המברך, וקשה להם לכיון בכל הברכה בשתיקה כי יהיה ליבם פונה לדברים אחרים. וכתב כיע"ז כתב הטו"ר בשם הרא"ש שברכת יוצר אור וערבית אנו אומרים עם ש"ץ בשתיקה, וגם אם היה מכיון ובאמצע הברכה היה פונה לדברים אחרים הרי הפסיד הכונה כי הפסיק באמצע, אבל כשאדם קורא בפיו ואף אם היה קורא מקצתה בלא כונה יצא.

ברכות. מנהגנו לאחר הקידוש לברך מספר ברכות כגון ברכת האדמה, עץ, בשביל להשלים למאה ברכות **בשבת וה"ה ליו"ט**. ויש שרצו לפקפק על מנהגנו שלכארה גורם לברכה שאינה צריכה, שהרי בתוך הסעודה יאכל מהם וא"כ הפת פוטרם. וכתב הבן איש חי (ש"א פרשת מסעי אות טז), פסק השל"ה דדוקא בחול לא יכניס עצמו בחשש ברכה שאינה צריכה אבל בשבת מותר לגרום על מנת להרבות בברכות. וכך נהג בקודש סידנא בבא סאלי לאחר הקידוש לברך ברכות להשלים למאה ברכות בשבת.

מתי מברכים ברכה לישב בסוכה. מנהגנו כאשר מקדשים על היין ולאחריו מברכים "לישב בסוכה". וכאשר אדם סועד במועד על הפת, יברך תחילה ברכת המוציא ואחריו יברך ברכה לישב בסוכה. ראה בשו"ת שמש ומגן (ח"ד סימן מז), (וישראל סבא 295), וכן מנהג **תוניס** עלי הדס (עמוד קיט סעיף ג).

קלו). ובספר זוכר ברית אבות (סוכות 137), כתב שכן **המנהג במראנש**. והביא שו"ע (ואו"ח סימן תרנא סעיף טו), "לא יטול יותר מלולב אחד ואתרוג אחד, אבל בערבה והדס מוסיף בה כל מה שירצה". ובמשנה ברורה (שם ס"ק נט), וה"ה בהדס דכתיב ענף עץ עבות ג"כ יכול להוסיף כמה שירצה. והרה"ג אליהו אריאל אדרי ציין שיש רמז לכך בפיוט "סוכה ולולב", שכן כתוב סביביו מיניו גורן עגולה. והרה"ג אברהם חפוטא הסביר שכנראה היה קשה להשיג הדסים משולשים בשיעור ההלכתי, לכן הרבו בהדסים עכ"ד. ולכאורה מוכח מהרמב"ם בהלכות לולב שהטעם מצד זה אלי ואנוהו. וכן מנהג יהודי **תימן** כתב מהרי"ץ בעץ חיים (ח"ב דף נט ע"א), העלה סברת הרמב"ם,

והגאונים רב פלטוי, ורבנו סעדיה, ורב נטרונאי, והמנהיג, והאגור בשם רב יהודאי גאון, ובעל הדברות, ורבנו יונה, ורב האיי, ושבלי הלקט, ומהר"י אבוהב בעל מנורת המאור. דכולהו סבירא להן להוסיף בהדס. עריכת השולחן (ח"ט עמוד צב). וחסידי חב"ד. וכן נוהגים אדמורי באבוב, טשערנאביל, וכתב במקור חיים (סימן תרנא), שטוב להוסיף בהדס וערבה. וכן מנהג אשכנז. והב"ח כתב שלא יוסיף ערבה אלא בהדסים. ובספר מנהגי וורמיישא (אות קסו הערה 1). וכן בלקט יושר (147), כתב בשם תרומת הדשן שאינו מקפיד אם יהיה ארבע או חמש בדי הדס.

קישוט הלולב. מנהגנו שאת הלולב היו מקשטים בחוטים מצבעים שונים ועל ראשו מניחים כדור צמר ככתר הלולב, אבל לא במקום אחיזת הידים והטעם "זה אלי ואנוהו". וכתב בספר נהגו העם (חג הסוכות אות ה), היו מקשטין הלולב לנאותו עם חוטי משי בצבעים מראשו ועד המקום שמגיעים ראשי ההדסים והערבות, ובזה אין חשש לחציצה. וכך נהגו יהודי אלג'יר. ומנהג זה קדום ומובא במסכת סוכה (עמוד לז), תניא אמר ר' מאיר מעשה ביקירי ירושלים שהיו אוגדין את לולביהן בגימוניות (חוטים), זהב. ונחלקו התנאים האם מקשטים את הלולב גם במקום אחיזת היד בלולב. רבה סבר שלא יקשטו את הלולב במקום אחיזת היד משום חציצה. ורבא סבר מותר לקשט גם במקום אחיזת היד והטעם משום שכל לנאותו אינו חוצץ, ולכן הקישוט בטל גבי הלולב, והרי"ף פסק כרבי מאיר, והרא"ש פסק כרבא, ומנהגנו להחמיר שלא לקשט במקום אחיזת הידים. (דברי שלום ואמת דף 124). **וכן מנהג יהודי אלג'יר.** הצדיק סידנא בבא סאלי נהג אחר חג הסוכות היה לוקח את הסרט שהיה מעטר את הלולב, ותופר אותו במו ידיו בקצוות טליתו, משום חיבוב מצוה. (וישראל סבא עמוד 48).

נהגו הנשים בעת שמדליקות נרות לברך שהחיינו. וולא חילקו בין הדלקת נרות שבת ליו"ט. נהגו העם שבת אות ז. ועונות אמן בברכת שהחיינו של הבעל בקידוש. וכתב הבן איש חי (פרשת במדבר ש"א ה"א), "ופה עירנו {בגדד} נוהגים הנשים לברך שהחיינו

יא אות יב). וכן מנהג יהודי אלג'יר (מפי הרה"ג רבי יעקב גדז').

הושענות. מקפים את התיבה בכל ימי המועד. **ומנהג יחודי ליהודי אלג'יר,** אחר הושענות, מניחים את הלולב, ובתפלת מוסף עד אחר החזרה, אומרים כתר ובידיהם אותזים בארבעת המינים, וכך כתב השו"ע (סימן צו ה"א), וז"ל כשהוא מתפלל לא יאחוז בידו תפילין ולא ספר מכתבי הקודש ולא קערה מלאה ולא סכין ומעות וככר, מפני שלבו עליהם שלא יפלו, ויטרד ותבטל כוונתו, ולולב בזמנו מותר לאחוז בידו, כיון שהאחיזה בידו היא מצוה אינו נטרד בשבילו.

תפלת שחרית. מנהגנו בימי חול המועד בתפילת שחרית לדלג על אמירת בית יעקב ושירו של יום ואומרים את מזמור החג בלבד. (סידור החודש). וכן כתב הגאון רבי שלום משאש זצ"ל בשו"ת שמש ומגן (ח"ד או"ח סימן כג), וז"ל וגם לא נכון לומר שני המזמורים ולכפול שיר היום ב' פעמים שזה לא יתכן מדינא דגמרא. וכמ"ש החקרי לב (סימן לב), וכן הוכיח הפרי חדש (סימן תרפ"ד), וכן מהירושלמי (סוף שקלים), ומנהגנו מיוסד על אדני פז וכ"ו. וכן מנהג לוב כמובא בסידור עוד אבינו חי (ועמודתל). וכן מנהג **תוניס** כמובא בספר עלי הדס (פרק ז אות טז), וכן **מנהג אלג'יר**. וכתב בספר בן איש חי (ש"א פרשת כי תשא אות יז), **שבבגדד היה מנהג קדמון** שבכל יום שאומרים מזמור השייך לאותו יום. כמו בחנוכה ופורים ובימי התענית צבור, לא היו נוהגים לומר בית יעקב לכו ונלכה, המזמור של אותו יום הקבוע לאומרו בימות השבוע אלא רק המזמור השייך למאורע של אותו יום בלבד וכ"ו.

אמירת הושענות בשבת. אומרים הושענות בשבת בלי הקפות. והוא מנהג הקדמונים וכך נהגו במרוקו. וכתב הטור (אור"ח תרס), וז"ל רב שרירא ז"ל כתב אין לומר הושענא בשבת, מפני התינוקות שישמעו שאומרים בשבת כמו בחול וילכו ליטול גם הלולב. אבל כשאין אומרים הושענא מתברר להם. ונראה דכיון שאין מקיפין בשבת מתברר להם וכ"ו, ואין צריך למנוע מלומר הושענא, וכן פסק השו"ע (סימן תרס הלכה ג), וז"ל יש מי שאומר שאין אומרים הושענא בשבת, ולא נהגו כן. וכתב בנהגו העם (ועמוד קלט). ילקוש שמש (ועמוד קלח), שכן שמע מהגר"ש משאש זצ"ל. וכן במנהגי **אלג'יר** (פרק ז). **ובתוניס** היו מקומות שהיו אומרים הושענות עם הקפות מפי החזן ר' שמעיה הצרפתי. **ובגר' בא** לא אומרים בשבת כלל הושענות, ברית כהונה (מערכת ש אות י). וכן נהגו **יהודי מצרים**, בספר נהר מצרים (דף מח אות י), וכ"כ **סלוניקי** בספר שולחן גבוה (סימן תרס אות ח). וכ"כ **יהודי לוב** כמובא בספר נחלת אבות (דף קמט).

נשים פטורות ממצות נטילת לולב, שכל מצות שהזמן גרמא נשים פטורות, והמנהג הנפוץ ברוב מרוקו שאין הנשים מברכות על הלולב, כן שמעתי מהגאון הרב משה אוחננוא (אב"ד פ"ת), שלא ראה

הדלקת נר. מנהגנו להדליק בכל ימי סוכות נר לכבוד האושפזין, ביום הראשון אומר, הרני מדליק נר לכבוד אברהם אבינו ע"ה. (זוהר פרשת אמור). וצריך זהירות רבה מפני הדלקה ה"י).

אורחים בסוכה. אנשי מעשה הקפידו במערב להזמין בכל יום אורח בסוכה, וכך נהג הרה"צ רבי דוד מלול זצ"ל גם בארץ שבכל יום יבא על שולחנו אורח, לקים דברי זוהר פרשת אמור (דף קד ע"א), שבכל לילה יזמין אצלו או ישלח לו לביתו. ובליל א' יאמר זה הסעודה שאני נותן לעני, הוא לכבוד אברהם אע"ה. וכתב הש"ך על התורה (פרשת אמור), וז"ל ולא יכניס לתוכה עכו"ם, שהסוכה צלה דהמנותא ועכו"ם לית ליה מהמנותא, ואז בורחת הקדושה וז' הצדיקים מקללים קללות נמרצות וכ"ו. כף החיים סופר (סימן תרלט אות ו). ונ"מ מי שיכול יסעד בעצמו את הנצרך ולא יקרא לעכו"ם, ואם נכנס מעצמו, לא יגרשנו שהרי לא קראו, וגם מפני דרכי שלום.

מי ששכח לומר יעלה ויבא בברכת המזון. אם סיים ברכת המזון פסק השו"ע (סימן קפח ה"ו), יחזור לברך מראש, וכך פסק הגר"ש משאש בשו"ת שמש ומגן (ח"א או"ח סימן יג אות א), שכתב שמנהג מרוקו לחזור בכל סעודות ימים טובים כבשבת. ומאידך העיד הגר"י מאמן בספרו עמק יהושע (ח"ג אורח חיים סימן כח), שלא ראה כן במרוקו שחוזרים לראש ברכת המזון דאמרינן ספק ברוך לקולא. (חוץ מיו"ט הראשון של סוכות, ופסח שחיובו התורה) ולכן נראה לענ"ד שכל מקום ע"פ מקומו, הגר"ש משאש פסק שחוזר לראש שכן פסקו בעירו **מקנאס**. והגר"י מאמן אמר את מנהגי **צפרו**, ומרקש שלא חוזר ומברך. ומנהג **תוניס** כפסק מרן שמי ששכח להזכיר יעלה ויבא שעליו לחזור ולברך ולא רק בליל ראשון של פסח וסוכות אלא בכל הסעודות של ימים טובים (ועלי הדס פרק י הלכה ח).

לימוד בספר חמד אלקים. מדי יום נהגו אנשי מעשה ללמוד מהספר "חמד אלקים" המדבר משבעת הרועים המחולק לימי סוכות. כך נהגו במרוקו (מפי הזקנים), והרה"צ רבי דוד מלול זצ"ל הקפיד על לימוד יומי בספר חמד אלקים, וגם ביום שהתקיים כנס עליה להקבלת פני רבו, הושיב משהו מבניו שיקראו את הלימוד היומי מהספר. ובתוניס (הרב משה ידיד), אלג'יר (הרב שורקי). לוב (הרה"ג ציון באורון).

הושענות בלי ארבעת המינים. כתב השו"ע (סימן תרס הלכה ב), שנוהגים להקיף גם מי שאין לו לולב, והרמ"א שנוהגים שמי שאין לו לולב אינו מקיף. וכתב הגאון רבי שלום משאש זצ"ל בשו"ת שמש ומגן (ח"א או"ח סו"ס טו), **מנהגנו** שגם מי שאין לו לולב יכול להקיף הבימה בהושענות, "בעיני ראיתי הרבה אנשים בבית הכנסת בקזבלנקא שמקיפין בלא לולב". וכ"כ יש שנהגו כן ב**לוב** כמובא בספר נחלת אבות (חג הסוכות אות יז), וכ"כ מנהג **תוניס** כמובא בספר עלי הדס (פרק

המנהג בעיר פאס לא ביקרו בבית החיים העלמין בחול המועד כמובא בספר מגן אבות ועמוד תסד אות כא). וכן **מנהג אלג'יר** (לקח הימין, חסד ואמת. עמוד 36).

היו יחידי סגולה בצפרו שקימו כפרות בעלות השחר. (מפי הגאון רבי יהושע מאמן). וכן נהגו יחידים במראכש. (הרה"ג רבי שמעון ביטון). וכן נהגו **בעיר בני מלל, ובעיר קזבלנקה** והוסיף בפרט משפחה שיש להם בן יחיד (מפי הרב יחיאל בוחבוט). **ובעיר סאלי** נהגו כן למי שלא הספיק לקים כפרות ערב יום הכיפורים. (מפי הזקנים).

הושענא רבא. למה נקרא שמו הושענא רבה, אמרו במדרש אמר הקב"ה לאברהם אני יחיד ואתה יחיד אתן לבניך יום מיוחד לכפר בו עוונותיהם, וזה הוא הושענא רבה. ואם אין כפרה לבניך בראש השנה, יהיה ביום הכיפורים, ואם לאו יהיה בהושענא רבה. ועוד נקרא כן לפי שאמרים ביום הזה הרבה הושענא. ועוד טעם מרבים בתפלה ותחנונים כי הוא סיום חמישים ואחד יום שנתנו לישראל בחסד עליון לעשות בהם תשובה, ותתקבל תשובתם... והם שלשים יום דאלול ועשרים ואחד יום דתשרי. ולכן נקרא הושע את יום נא גימטריא חמישים ואחד, ואין נא אלא בקשה (ברכות ט), ולכן מרבים בקשות הרבה שהכל הולך אחר החתום. (בא"ח וזאת הברכה ש"א אות א).

לימוד הושענא רבה. סדר הלימוד במשך הלילה בספר מקריאי מועד, **כך נהגו במרוקו, אלג'יר, לוב, ותוניס.** ומתפללים שחרית בנץ החמה.

אחר תפלת שחרית, נהגו **יהודי לוב** לקחת את הערבה של החבטה, וחובטים בה על בני המשפחה תוך איחולים וברכות והטעם כי הערבה היא שיירי מצוה ושיירי מצוה מעכבין את הפורענות כידוע ולכן חובטים בהם על ראשי בני הבית לברכה. נחלת אבות (מנהגי סוכות אות לה), וכן מנהג יהודי אלג'יר (מפי הרה"ג יעקב גדז').

בסוכות תשבו. בתו של רבי כליפה אלמליח זצ"ל (רב דאולדמנצור), 'עושה' מעידה, כי רבינו לא היה יוצא מן הסוכה כל שבעת ימי החג, למעט בזמן התפילה בבית הכנסת, וגם בביתו לא היה שוהה כלל אלא יושב בסוכה ועוסק בתורה. והיה מסביר את ישיבתו בסוכה כל אותם ימים, חלילה שלא להעליב את האורחים החשובים ה'אושפיזין' שנמצאים בסוכה. **וכן מעשה** בצדיק בבא סאלי היה נוהג לישון בסוכה במשך כל שבעת ימי החג, ואפילו בימי זיקנותו ומחלתו, ישן בסוכה. בשנתים האחרונות לחייו נזקק הצדיק לאינפוזיה, ועם האינפוזיה היה ישן בסוכה. **ומעשה היה** בהרה"ג רבי חזקיה מדיני בעל שדה חמד זצ"ל, שהיה חולה מאד, ולמרות הפצרותיהם של בני המשפחה, עמד על דעתו לישון בסוכה. במשך הלילה הורע מצבו של הרב, ובנות המשפחה התלחשו כי שינת הסוכה היא שגרמה להחמרה במצבו האנוש...

נשים בעיר מרכאש שמברכות על הלולב, וכן שמעתי מהגר"ש דיינ שבכל האזור הספרדי במרוקו נשים לא בירכו על הלולב, וכן שמעתי מהרב מאיר אסולין שגם בהרי האטלס נשים לא בירכו. ושמעתי מהרה"ג עמרם מלול שבעירו בני מלל הייתה אשה צדקת שכן בירכה, והגאון רבי שלום משאש מעיד שראה כן שנשים בעיר קזבלנקה בירכו על הלולב, ולכן אם אשה ברור לה שמנהג בני משפחתה יכולה לברך. כמו שכתב החיד"א בספר יוסף אומץ שראה בשו"ת מן השמים, שהשיבו מן השמים נהג לומר לנשים שיברכו על הלולב, וכן היה המנהג הקדום בעיר ירושלים וכ"ו.

אומנם ישנם קהילות שהנשים בירכו. וכתב בספר זכרונות אליהו (מערכת ע אות ג), מנהג הנשים **בחברון** לברך על הלולב. ושמעתי מהגאון הרב ציון באורון הנשים בלוב לא ברכו על הלולב, והוסיף שבשו"ת ויקרא אברהם אדאדי (עמוד קכח אות ב), שהמנהג הקדום שנשים בירושלים מברכות על לולב ביום ראשון של חג, אף שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, ושכן המנהג בבבל. וכן מנהג אלג'יר הקדום, שנשים מברכות על לולב (מפי הרב יעקב גדז' רב ק"ק בדרום צרפת), וידידי ג'ק אסולין סיפר לי שאביו הרב בנימין אסולין זצ"ל (רב קהילות הספרדיות בליון בצרפת, ובארץ רב ישוב בית עוזיאל). ראה שהנשים יוצאי אלג'יר, וכן בקהילת יוצאי תורכיה מברכות על הלולב.

אבלות במועד. ביום טוב אין מקימים מצות קריעה על המת. ובחול המועד **בעיר פאס** נהגו לעשות קריעה, בין על אבואם בין על שאר קרובים כמובא בספר מגן אבות (עמוד תסג אות ח). וכן לא עשו אכילת הבראה. **ובעיר תיטואן וכל אזור הספרדי** נהגו לעשות קריעה רק על אביו ואמו, ועל שאר קרובים מקימים לאחר המועד (מפי הרה"ג רבי שלמה דיינ). וסיפר לי הרה"ג רבי אברהם מוגרבי שבעת פטירת אשת בבא סאלי, הרבנית פרחת ע"ה לבית משפחת אמסלם, התקימה הלוייה בחול המועד פסח, והצדיק בבא סאלי, וכן בנה בבא מאיר לא עשו מצות קריעה, ולא הבראה אלא לאחר המועד. ובספר מגן אבות בהערות להגר"ד צבאח (עמוד שצה), כתב בפטירת מו"א זצ"ל שהיה בערב פסח, עשו את הקריעה לאחר המועד. וכתב הדין הרה"ג דוד באנון (מלפנים דין בקזלבנקה), לא נהגו לקרוע בחול המועד (שם עמוד ת אות לב), וכן הרה"ג יחיאל בוחבוט, העיד שבעת שכיחן רב קהילת "חסד לאברהם" בקזלבנקה, וכן מנהג העיר בני מלל, לא לעשות קריעה במועד.

עולין לבית עלמין. ביום פקודה (יום השביעי לשבעה, יום השלושים, יום השנה), גם בימי חוה"ה פסח, וסוכות. שמש ומגן (ח"ד אור"ח סימן סו). **והוא מנהג מקנס.** וכן בספר נהגו העם מנהג עיר **צפרו.** (אבלות אות מד). אומנם המנהג בע"ת **מראכש** שלא לעלות בימי המועד מלבד הלולא של צדיק. (הערות למגן אבות יו"ד עמוד שצז אות מג). וכן **בעיר בני מלל,** קזלבנקה לא עולין לבית עלמין. (מפי הרה"ג יחיאל בוחבוט). וכן

בני הכפר, וביתר תפקידי הרב - שליח ציבור, קידושין, וגירושין. סיפרה לי בתו של רבנו עישה נדיר שיהיה גט בכפר אבא היה עושה הכל בשביל להשכין שלום ובלית ברירה אז אבא היה עורך גט, כך גם היה כותב מזוזות לכל בני הכפר, ובשעת הצורך אף ערך קמיעין על קלף או בתוך צלחות שהועילו לחולים. במשך השנים הרבות העמיד מאות תלמידים מבני הכפר - לגאון ולתפארת, וזו הייתה עיקר מלאכתו להרביץ תורה וללמד את תלמידיו אורחות חיים ומוסר.

חכמינו במדרשם אמרו: 'כשם שהתלמידים קרויים בנים כך הרב קרוי אב', ואכן ביום פרידתו של רבינו מהכפר אולדמנצור פנה הודה זיווה והדרה, כשבני הכפר הרגישו יתומים ללא אב, יחד עם יהודי הכפר הצטערו גם הגויים שגרו בו לשמע דבר עזיבתו של רבינו את הכפר. ורבינו מינה את תלמידו רבי דוד סוסה לרב הכפר. סמוך לפטירתו ביקש מחבירו שישתתף עם אנשי החברה קדישא בטהרתו. כשהגיעו אנשי החברה קדישא ביקש רבינו מהחברותא שייטול ידיו וישב לידו, אז - 'נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון האלוקים'.

רבינו נסתלק לבית עולמו ביום ג' דסוכות בשיבה טובה בגיל מאה ועשר, והשאר אחריו מאות תלמידים [ותכריך כתבים שהיה מונח בבית בנו עד לאחרונה וכעת נאבד]. עוד באותו היום התפרסמה השמועה המרה ברחבי האזור, ומכל ערי המחוז - קזבלנקה ומרקש הגיעו לבכות את פטירתו של רבינו ולהשתתף בלוויה. בלוויה תקעו בשופרות שרו בר יוחאי ועשו הקפות כפי שנהגו בלוויותיהם של צדיקים. ומנחתו כבוד בבית העלמין קזבלנקה חודש תשרי בשנת תשטו **זכותו יגן**.

ימי השואה

בשנת 1941 הגיעו חיילי גרמניה הנאצית בשערי מרוקו, אז החלו ימים ארוכים ונוראים ליהודי הארץ. מיד בכניסתם של הנאצים למרוקו השביתו את כל המדינה, הבנקים ומשרדי הממשלה הפסיקו את פעולתם - אימה וחשיכה נפלה על הארץ.

הרב שלמה בן חמו, אבי ז"ל ספר כי בפרוץ השואה הזמין משלוח של שקי סוכר מהולנד, וכשהגיע המשלוח מחמת בוא הנאצים לא התאפשר לו להוציא את הסחורה מהנמל - עד שהגיעו האמריקאים, אשר ירו פגז ומההדף נפתחו כל שקי הסוכר ונשפכו.

השלטון הצרפתי החל מיד ברישום כל המשפחות היהודיות במרוקו, שליחים מטעם השלטון הגיעו לכל עיר וכפר והחלו במשימה. גם לאולדמנצור הגיעו השליחים, ביניהם היה יהודי בשם גבריאל שהיה בקי במספר שפות, וסיפר ליהודי המקום על תכניותיהם של הנאצים להשמדת היהודים, והוסיף,

קרא להן אביהם רבי חזקיה ואמר דעו לכן, כי נגזר עלי למות באותה לילה, ורק בזכות השינה בוכה זכיתי ונשארת בחיים.

ואף הנשים הקפידו לאכול בסוכה. צריך להזהר בתשמישי מצוה שלא יבאו לידי בזיון, ולכן אחר חג הסוכות אין לדרוך ברגליו על הסכך, וכאשר סיים להשתמש בסכך יכסה בכיסוי ויניח את הסכך ליד האשפה או יניחם במקום אחר, כמו כן רבים נהגו לשמור את הלולב עד אפית מצות או לשרפת חמץ וכן הוא **מנהג יהודי מרוקו, אלג'יר**.

(המשך מעמ' 8)

מעשה נורא מסופר בידי המשפחה.

וכך היה לילה אחד התארח רבינו אצל ביתו זוהרה דהן, מחמת החוס הכבד ששרר עלה רבינו לגג הבית שהיה בגובה שני קומות, יחד עימו ישן הנכד ניסים דהאן, באמצע הלילה קם רבינו לעסוק בתורה ולומר תיקון חצות בבכי ובתמרורים. לפתע, מסיבה שאינה ידועה מעד רבינו ונפל לחצר, רבינו שכבר היה בגיל מאה שנה שכב גוסס במשך מספר ימים עד שכבר החשיבוהו למת.

בני הכפר והמשפחה הרבו בתפילות למענו, וקרעו את השמים בתחנונים לבריאותו של רבינו. ביום השלישי לגסיסתו כשבאו אנשי החברה קדישא לומר עימו וידוי וקריאת שמע, נדהמו לראות את רבינו פותח את עיניו ומספר להם את השתלשלות המאורעות מאז נפילתו מגג ביתו.

בשעה שנפלת, סיפר רבינו, הגיע אליהו הנביא זכור לטוב לתומכני שלא אנזק. והנה בחלומי רואה אני תשעה מלאכים שבאו לבשרני כי אמשיד לחיות, וכל אחד מבטיחני שנה נוספת לחיי, ואני מצטרף עימהם לברכה לשנה עשירית. הסובבים את מיטתו חשבוהו להוזה, הרי גוסס הוא ונוטה למות.

במקום נכח גם רבי דוד סויסה, שהיסה את כולם ואמר - 'זקני תלמידי חכמים ככל שמזקינים דעתם מתיישבת עליהם', חלילה לנו לזלזל במילותיו של רבינו למרות גילו המופלג ומצב בריאותו הרופף. מיד הוציא רבינו פתק מכיסו ורשם עליו את התאריך המדויק בו אירע המעשה - יום רביעי של חול המועד סוכות, והנה פלא, לאחר עשור שנים נפטר רבינו.

מאז נפילת רבינו במשך שש שנים התגורר בבית חותנו - משפחת דהן, ולאחר מכן בארבע השנים האחרונות שהה בבית בנו מסעוד בקזבלנקה, שביקש לקיים מצוות כיבוד הורים, בני המשפחה טיפלו בו במסירות עד פטירתו. לאורך שמונים ושלוש שנות כהונתו כרב הכפר אולדמנצור, שימש כשוחט של כל

עם סגולה

סגולות ארבעת המינים.

מצות סוכה. מי שזהיר לקיים מצות סוכה ולעשותה כתיקונה, מובטח לו שלא יהיה מריבה בתוך ביתו כל אותה שנה.

אתרוג. סגולה אכילת האתרוג שעליו בירכו. מסוגל לעקרות, ללידה קלה. ואם כותבים עליו שמות הקודש, מוסגל לבעיות בגימגום.

ערבה. הערבות היו מצניעים אותם והיו מבשילים אותם במים ונותנים את מימיהם לנשים עקרות. נהגו העם (חג סוכות אות יד). וכן מסוגלות לשאת לשמירה בדרכים. וכן עלי ערבה של הושעות מסוגלים לבטל הפחד (ספר המדות פחד אות טז).

את הלולב. יש סגולה להניח את הלולב מעל גבי הדלת לשמירה על הבית, וכך נהג גם הרה"צ רבי דוד מלול זצ"ל רב העיר דימונה.

סגולות ללידה קלה

א. נהגו הבעלים בחודש התשיעי להריונה של האשה לפתוח את הארון הקודש ויכוון כאשר הוא פותח את שערים אלו, אף ה' יפתח פתחי רחמה הסגורים, והא' מנהג קדמון כמובא בספר לב דוד לחיד"א, וכן ספר חיים להגר"ח פלאגי (סימן א אות ה).

ב. אשה מעוברת כשבאה לחודש תשיעי להריון, שתטבול במקוה טהרה, ועל ידי זה מבטל מהילד כל מינים רעים שראתה בעיבורה. (מראה הילדים ערך ילדים אות יא).

ג. סגולה ללידה קלה מעת שהאשה בחדר לידה, בעלה יקרא מהספר יונה הנביא. (מפי המקובל הראש"ל הרב מרדכי אליהו זצ"ל).

סגולה לפרי בטן.

מציאות השמחה בבית למרות כל הקשים, גורמת לזכיה בפרי בטן כדכתיב. "אם הבנים שמחה"

כיגם הוא אינו בטוח שיישאר בחיים בהגיע יום פקודה, ולא נותר אלא להתפלל. מדי פעם הגיעו הגרמנים רוכבים על אופנועים ומסירים בכפר. הכתובת המרכזית בכפר היה בית שיח שלמה אבוקסיס שהיה גם בעל נכסים. אליו היו נכנסים להתעדכן בכל שינוי בנכסי הקהילה. והיו מתנהגים בביתו כביתם לכל דבר. ופעם אחת סתר הגרמני על פניו לעיני יהודים, וערבים. למרות שגופו היה חזק, ההשפלות בתוך ביתו ובעיני התושבים בכפר. הכניסו בו פחד ואימה ונחלש מאד ובתום שנים בודדות נפטר ונטמן בכפר.

אבי מורי שמע מזקני הכפר על מעמד ברכת הלבנה שהתקיימה באותם ימים. באותם ימים שרר מתחרב בכפר, על כן מיד לאחר ברכת הלבנה נגשו אנשי הכפר לרבינו ושאלוהו אודות השמועה על בוא הנאצים, אמר להם רבינו: 'אכן יבואו לכאן הנאצים אך לא יצליחו לבצע את זממם, זאת בזכות ששמרנו על כבוד בית הכנסת ולא דיברנו דברים בטלים בתוכו'. ורבות רבנו עורר על קדושת בית הכנסת, והיה שגור בפיו דברי הזהר פרשת תרומה (עמוד קלא:). תרגום, מי שמדבר בבית כנסת בדיבורים של חול, אוי לו שמראה פרוד, אוי לו שגורע האמונה, אוי לו שאין לו חלק (ובאלקין) ישראל, שמראה שהוא אין לו אלוקים, ולא נמצא שם, ואין לו חלק בו, ולא מפחד ממנו, ונוהג בזיון בתיקון העליון שלמעלה.

והגאון רבי אברהם סבע זצ"ל ממגורשי ספרד, בספרו צרור המור פרשת בהר, "וכן נמשך להם הגירוש בספרד מצד חלול שבת ומחלוקת וקטטה בבתי כנסיות בשבתות וימים טובים, עד שבעונותינו סבבו לעשותם בתי עבודה זרה. רבי פלוני ראה בית כנסת שהייתה בו מחלוקת. ואמר חוששני שיהא בית עבודה זרה, ולימים מועטים נלקח לבית עבודה. וכל זה לפי שלא היה להם יראת מקדש.

זכות אבות

ושם נברא מעין לו.

בנו של רבינו - מסעוד, מספר, שבאחד ממסעותיו עם המשאית שברשותו בה העביר צמר ממקום למקום, נתקע עמה במדבר בדרך מקזבלנקה למרקש כשהמים נגמרו, מיד יצא מן הרכב והרים את ידו לשמים בתפילה למצוא מקור מים בזכות אביו הק'.

עודו מתפלל צדה עינו מעין מים נובע ליד רגלו, מסעוד השתומם מאד, הרי שנים שהוא נוסע במקום ומעולם לא ראה מעין מים במקום. כשגמר למלאות את המים במשאית סימן את המקום למען יוכל לשתות לצמא בעתיד, אך בפעם הבאה שעבר שם לא ראה את אותו מעין. אין זה אלא שזכותו של רבינו היא שעמדה לו כזכות אבות להצילו עם מעין המים.

לא הייתה זו הפעם היחידה בה הועילה זכותו של רבינו למסעוד, באחד הימים חלתה כלתו ונפלה למשכב עם חום גבוה, שלושה חודשים הייתה מחוסרת הכרה. כשהתעוררה סיפרה כי בחלומה ראתה את רבינו מצווה עליה לקום ממיטתה וכך התעוררה.

זכות אבות לבנים תזכור

מעשה רב

גנזי המערב ח"א
אסופות של כתבי יד מחכמי מרוקו

בנושאים הלכה. מוסר. תורה.
תיעוד קהילות במרוקו.
הספר מוכן להדפסה
ומתעכב מחוסר תקציב.

ניתן לתרום ולהנציח לעילוי
נשמת. להצלחה. ורפואה.

וכן בכל ענייני העלון
לפרטים: 052-7145147

זצ"ל, באותו זמן
היה שגור בפי כל
הפתגם, האומר -
'אם למדנות אתה
מחפש, לך למרקש,
חסידות תפילאלת'.
גם בהיותו במקום
הולדתו עברו על
רבינו תוקפות
קשות, ביניהם
ימי רעב נוראים,
ומספרים שהרעב
היה קשה כל כך
עד שנשרו שערותיו
של רבינו מראשו.
בסביבה קדושה

ומרוממת שכזו נתגדל רבינו
כליפה, שם רכש את ידיעותיו
הרבות בכל מכמני התורה, ומרבו
למד את מידותיו הנאצלות. מסיבה
זו לא פלא שבשעה שסיים ללמוד
את מקצועות הקודש, המליצו עליו
לבוא ולכהן כרב באחת מהכפרים
החשובים - אולדמנצור הנמצא
בשיפולי הרי האטלס מאתים
קילומטר דרומית למרקש.
(המשך בעמ' 6)

**מקצת קורות חייו של
הצדיק המלוב"ן בניסים
סבא קדישא הצדיק רבי
כליפה אלמליח זצוק"ל
מיום ההילולה בג' דחול
המועד**

בשנת תר"ו זרח אורו של
רבינו, בכפר אית (אנשי)
- מעליא נולד להוריו רבי
מסעוד זצ"ל ממשפחת
אלמליח, מהמשפחות
המיוחסות שבספרד,
מתוכה קמו גדולי תורה
רבים, אשר שימשו
כמרביצי תורה ויושבי
על מדין. אביו היה ידוע

כנהנה מיגיע כפו וקובע עיתים לתורה,
ואימו מרת רחל ע"ה התפרסמה
במעשי החסד הרבים ובצדקתה,
המשפחה התגוררה בכפר הסמוך
תשמישית ומשם עברה משפחת
אלמליח לאולדמנצור.

כבר בגיל צעיר בהיותו כבן ארבע
עשר שנים קיים את מאמר חז"ל
'הוי גולה למקום תורה', ונסע ללמוד
תורה וחכמה מחכמי מרקש בראשות
הישיבה כיהן הגאון רבי דוד שלוש

יבורכו התורמים בזכות זיכוי הרבים

להצלחה ברוחניות
ובגשמיות

משפחת אוחנה וב"ב
ולרפואת הילד נאור בן
גילה גלית. אמן

לשידוך הגון לידידי אבנר בן
רות טלקר

להצלחה ברוחניות וגשמיות
ליאור אכסול וב"ב

לע"נ

יוסף בן לונה ז"ל
וזוהרה בת אסתר ע"ה
למשפחת אסרף

לזש"ק חביב אבי בן יהודית
ומרת דנה מדלן בת גאולה.
לע"נ אליהו בן דינה ז"ל

להצלחה ברוחניות וגשמיות.
משפחת מקיס ובני ביתם
ויזכו לשנה טובה ומבורכת. אמן.

להצלחת גיא זגורי וב"ב.
ולע"נ עישה בת חנה ע"ה
חיים בן רחל עליזה בת חנה
ע"ה
למשפחת יפרח. רנתיה

לע"נ סבי יוסף בן אביגיל
ז"ל וחביבה בת רחל ע"ה
למשפחת אסולין. לע"נ סבי
משה בן יקוט ז"ל
למשפחת דנינו

לע"נ איש החסד
מאיר אברהם ז"ל
למשפחת בן דוד.
לע"נ הילדה הדור בת שרית
תחי' תנצב"ה.

להצלחה ברוחניות
ובגשמיות לידידי עופר
אלעזר למשפחת בן דוד

לע"נ
פרג' בן מרגול
ומרת מננה בת מחה ע"ה
למשפחת ברנס